

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Jak efektivně lapit lýkožrouta smrkového

Strnady – 2. února 2016 – Feromonové lapače slouží v ochraně lesa proti lýkožroutu smrkovému (*Ips typographus* (L.)) jak za účelem monitoringu, tak i k přímé obraně – dočišťování ohnisek žíru a snižování populační hustoty lýkožrouta smrkového na dané lokalitě. Dosud se však málo řešily problémy bezpečnostní vzdálenosti lapače od porostní stěny, rozestupy mezi feromonovými lapači a systém jejich instalace. Nyní tuto problematiku zpracovali odborníci z Lesní ochranné služby při Výzkumném ústavu lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i. a chtějí vlastníkům lesa podat ucelený návod, jak co nejefektivněji feromonové lapače použít.

V České republice je používání feromonových lapačů dáno vyhláškou č. 101/1996 Sb., ve znění vyhlášky č. 236/2000 Sb., a ČSN 48 1000. Zásady uvedené v této normě byly zmíněny již v předchozí normě ON 48 271, včetně seskupování lapačů v imisních oblastech při rozestupech 5 – 6 metrů; rozestupy mezi standardně umístěnými feromonovými lapači nesměly klesnout pod 20 metrů.

Nová metodika autorů Marie a Petra Zahradníkových objasňuje základní principy používání feromonových lapačů, aby jejich obsluha měla dostačující informace pro limity při rozhodování o možnostech jejich použití.

Autoři seznamují lesní hospodáře s metodou, která umožňuje v lokalitách např. po kalamitní těžbě alternativně umístit feromonové lapače do středu paseky. Lapače se instalují v těsném dotyku (tzv. „bariéra“). Feromonový odparník se vyvěšuje obvykle do každého lapače – pak jsou výsledky srovnatelné se standardní metodou. Při vyvěšování menšího počtu odparníků (např. ob lapač) celkový odchyt klesá. Kontrolní odběry se provádějí stejně jako při standardním rozmístění, tj. v intervalu 10 – 14 dnů. „Navržený systém instalace umožňuje efektivnější způsob používání feromonových lapačů v „těsné“ bariéře uprostřed paseky. Nahrazuje tak standardní rozmístění podél porostní stěny v určitých rozestupech, přičemž efektivita (výše odchytů) je srovnatelná. Ani v literatuře popisované používání bariér není ve své podstatě bariérou v našem slova smyslu, ale pouze řadou feromonových lapačů se zkrácenými rozestupy,“ vysvětlují autoři.

V neposlední řadě metodika popisuje rozestupy mezi feromonovými lapači. „Zvýšený počet feromonových lapačů podél porostní stěny celkově zvyšuje odchyty, a to více méně lineárně. Nebyly podloženy také názory, že s kratším rozestupem se odchyty na jeden feromonový lapač snižují, a že tedy nemá význam jejich zahušťování. Vždy však musí být dodržen stanovený počet instalovaných feromonových lapačů zjištěný na základě kalamitního základu (pro jarní rojení) nebo výše odchytů (pro letní rojení)...“ upřesňují autoři

Detail bariéry feromonových lapačů na holině.
Foto Petr Zahradník

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Dále metodika informuje o vzdálenosti feromonových lapačů od porostní stěny a způsobu výměny feromonových odparníků. Bylo prokázáno, že stanovená bezpečnostní vzdálenost (10 – 25 metrů) od porostní stěny (nejbližšího zdravého smrku) nemá zásadní vliv na výši odchytů, což platí zejména pro umístění feromonových lapačů ve vzdálenosti 10 – 20 metrů od porostní stěny. Lze tedy plně vycházet z podmínek dané lokality a toto zohlednit.

Umožnění aplikace pouze jednoho feromonového odparníku ve feromonovém lapači po celou letovou aktivitu lýkožrouta smrkového je novinkou v běžně používané praxi a je i v rozporu s doporučením výrobců. Přesto je u některých feromonových odparníků tento postup možný a nemá vliv na výši odchytů, což lze uplatnit zejména v gradaci, nebo je pokles odchytů relativně nízký, téměř zanedbatelný, což při monitoringu v základním nebo zvýšeném stavu může být rovněž dostatečné.

Všechny popisované metody jsou použitelné ve všech lesích, státních, obecních i soukromých, i v různých kategoriích lesa – hospodářských, zvláštního určení nebo ochranných. Umožňuje efektivnější využití feromonových lapačů v rozdílných fázích populační dynamiky lýkožrouta smrkového – zohledňuje jejich efektivitu v gradaci a latenci (v kalamitním, zvýšeném a základním stavu). Současně umožňuje zohlednit podmínky dané lokality, zejména velikost, resp. rozměry paseky.

Nově navržený systém instalace feromonových lapačů do „bariér“ je použitelný na menších a středních pasekách, z úmyslné a částečně i z nahodilé těžby; není vhodný pro rozsáhlé kalamitní holiny.

Výzkumná šetření pro vypracování této metodiky byla provedena v rámci „Expertní a poradenské činnosti u VLS ČR, s. p. – divize Horní Planá“, finančně zabezpečené VLS ČR, s. p., v roce 2008 (30 %). Dále byly využity výsledky z poskytnuté institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace MZe ČR – Rozhodnutí č. RO0115, č.j. 5774/2015-MZe-17011 (70 %).

Metodika je volně ke stažení na: http://www.vulhm.cz/sites/files/Informatika/LP_1_2016.pdf

Poznámka:

Stěna porostní – obnažený okraj porostu vzniklý po zmýcení, nebo jiným (náhlým) zánikem jeho části. Stěna porostní vzniklá v mladých a středně starých porostech odlukou nebo rozlukou postupně vytvoří porostní plášť, vzniklá v porostech dospívajících a dospělých se již nezaplášťí. Na porostní stěně se nitro porostu náhle otevírá působení všech škodlivých činitelů. Bez vážného rizika rozvratu lesa je možné vytvářet porostní stěnu jen v odvráceném směru působení bořivých větrů.

Kontakt na autory metodiky:

Doc. Ing. Petr Zahradník, CSc., Ing. Marie Zahradníková

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Lesní ochranná služba, Strnady 136, 252 02 Jíloviště